

“Azərbaycan xalqının özünü, öz dövlətini qoruya bilən əsgərləri, zabitləri, ordusu var”.

AZƏRBAYCAN ORDUSU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRLİYİNİN ORQANI

Qəzet 1992-ci il fevralın 11-dən çıxır 17 oktyabr 2026-cı il №72 (3074) <https://mod.gov.az> Qiyməti 30 qəpik

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev: Azərbaycan əsgərinin “Dəmir yumruğu” yenidən öz sözünü dedi

Oktyabrın 15-də Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) 7-ci Zirvə Görüşü keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edən dövlət və hökumət başçılarına qarşılayıb.

Azərbaycan Prezidenti **İlham Əliyev** tədbiri açıq elan edərək deyib:

- Hörmətli dövlət və hökumət başçıları. Hörmətli nümayəndə heyətləri rəhbərləri. Xanımlar və cənablar.

Sizləri Bakıda Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin 7-ci Zirvə Görüşündə salamlamağa şadam. Dəvətimizi qəbul etdiyiniz üçün hamınıza minnətdarlığımı bildirirəm. AQEM-in dövlət və hökumət başçılarının 7-ci Zirvə Görüşünü açıq elan edirəm.

İlk növbədə, biz gündəliyi təsdiq etməliyik. Əgər gündəliklə bağlı hər hansı bir təklif yoxdursa, gündəlik təsdiq olunur.

Gündəlikdə duran məsələlərdən biri Laos Xalq Demokratik Respublikasının üzv dövlət qismində AQEM-ə qoşulması haqqında qərardır. Bu, gündəliyimizin üçüncü bəndidir və Laos Xalq Demokratik Respublikasının AQEM-ə üzv dövlət qismində qoşulması barədə qərarı qəbul etməyi təklif edirəm.

Etiraz yoxdursa, Laos Xalq Demokratik Respublikasının AQEM-ə üzv dövlət qismində qoşulması barədə qərar qəbul edilir.

di. Təbrik edirəm.

Laos Xalq Demokratik Respublikasının AQEM-ə yeni üzv dövlət qismində qəbul olunması Müşavirənin Asiya regionunda daha inklüziv dialoq platforması kimi artan əhəmiyyətini və inkişafını göstərən önəmli hadisədir. Bunun məhz Azərbaycanın AQEM-ə sədrliyi dövründə Bakı Zirvə Görüşü çərçivəsində baş verməsini yüksək qiymətləndiririk.

Zati-aliləri Prezident Thonqlun Sisuliti və bütünlükdə hamımızı qəbul edilmiş qərar münasibətilə təbrik edirəm.

Gündəliyin növbəti bəndi nümayəndə heyəti rəhbərlərinin çıxışlarıdır. İcazənizlə, AQEM-in hazırkı sədri qismində birinci mən çıxış edəcəyəm.

(Ardı 2-ci səhifədə)

Milli Məclis dövlət qulluqçuları və hərbiçilərin pensiya təyinatı ilə bağlı qanun layihəsini qəbul edib

“Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə”, “Əmək pensiyaları haqqında”, “Hərbi qulluqçuların statusu haqqında”, “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə”, “Əmək pensiyaları haqqında” və “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə” 2023-cü il 22 dekabr tarixli 1074-VIQD nömrəli və “Diplomatik xidmət haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi üçüncü oxunuşda təsdiqlənib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu məsələ parlamentin oktyabrın 16-da keçirilən iclasının gündəliyinə daxil edilib.

Bildirilib ki, sosial sığorta prinsiplərinə əsaslanmayan mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi və pensiya təyinatı şərtlərinin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması istiqamətində addımlar atılır. Müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsi də bu istiqamətdə atılan növbəti addımdır. Layihədə dövlət sektorunda həyata keçirilən əməkhaqqı islahatları ilə bərabər dövlət qulluqçularının, Müdafiə Nazirliyi sistemində xidmət edən hərbi qulluqçuların, səlahiyyət müddətinə görə pensiya alan şəxslərin pensiya təyinatı mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi və vahid sığorta prinsipi yanaşmasının tətbiqi nəzərdə tutulur.

Layihədə təklif olunan digər dəyişikliklər Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına münasibətdə pensiya təminatı mexanizminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlıdır. Komitə sədri bildirib ki, təklif olunan yanaşmaya əsasən həmin hərbi qulluqçuların pensiya məbləği ilə təminat xərcliyi arasındakı əlaqə aradan qalxacaq, onların fərdi şəxsi hesablarında qeyd alınmış pensiya kapitalı və sabit aylıq pensiya əlavəsi əsasında pensiya məbləği formalaşacaq. Aylıq pensiya əlavəsinin məbləği hərbi rütbələr üzrə müəyyən olunaçaq.

Yeni islahat tədbirlərində, həmçinin pensiyaların indeksasiya mexanizminin daha təkmil, ədalətli və optimal şəkildə qurulması nəzərdə tutulub. Təklif olunan indeksləşdirmə mexanizmində əmək pensiyalarının məbləğinin vahid rəqəmlə deyil, diferensial formada indeksləşdirilməsi təklif olunur. Orta aylıq əməkhaqqına qədər olan pensiyalar əvvəlki kimi, yəni indeksasiya faizi tam tətbiq edilməklə indeksləşdiriləcək, pensiyalarının yalnız bundan yüksək olan hissəsinə 0,2 və 0,5 əmsalları tətbiq olunaçaq.

Qeyd olunan dəyişikliklər pensiya təminatı sistemində sosial ədalətin daha da gücləndirilməsinə, minimum pensiya məbləğlərinin artırılması imkanlarının genişləndirilməsinə şərait yaradacaq.

18 Oktyabr - Milli iradənin təntənəsi, müstəqil dövlətçiliyin bərpası

Azərbaycan xalqının dövlətçilik tarixi əsrlərin sınağından keçmiş milli iradənin, azadlıq düşüncəsinin və müstəqil yaşamaq əzminin tarixidir. Bu tarixdə elə günlər var ki, onların əhəmiyyəti yalnız baş verdiyi dövrə məhdudlaşmır, sonrakı nəsillərin taleyinə, dövlətin gələcəyinə və milli yaddaşın formalaşmasına da təsir göstərir. 18 Oktyabr - Müstəqilliyin Bərpası Günü Azərbaycan xalqının öz dövlətçilik hüququnu yenidən təsdiq etdiyi, tarixi varisliyini qoruduğu və müstəqil inkişaf yolunu hüquqi baxımdan möhkəmləndirdiyi əlamətdar tarixdir.

Bu günün mahiyyətini dərinlən anlamaq üçün Azərbaycanın XX əsrdə keçdiyi mürəkkəb tarixi mərhələlərə nəzər salmaq, milli dövlətçilik ənənələrinin necə yarandığını, qorunduğunu və yenidən bərpa edildiyini izləmək vacibdir. Çünki 1991-ci il oktyabrın 18-də qəbul edilən tarixi sənəd qəfil yaranmış qərarın deyil, uzun illər boyu yaşadılan istiqlal düşüncəsinin, milli özünüdərkən və azadlıq istəyinin qanunvericilik səviyyəsində təsdiqinin nəticəsi idi.

(Ardı 4-cü səhifədə)

Füzuli Zəfəri Azərbaycan Ordusunun döyüş hazırlığını və peşəkarlığını bütün dünyaya nümayiş etdirdi

2020-ci il oktyabrın 17-si Vətən müharibəsinin 21-ci günü... Şanlı Azərbaycan Ordusu Füzuli şəhərini və ətraf kəndləri işğaldan azad etməklə uzun illərin həsrətinə son qoydu, xalqımıza böyük sevinc, qürur və inam hissi bəxş etdi. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qazanılan bu tarixi Qələbə Azərbaycan hərbi salnaməsinin ən parlaq səhifələrindən birinə çevrildi. Dövlət başçımızın 2023-cü il iyulun 31-də imzaladığı Sərəncama əsasən, oktyabrın 17-si Füzuli Şəhəri Günü kimi təsis edildi. Beləliklə, vaxtilə işğalın ağrısını yaşadan tarix xalqımızın yaddaşında azadlığın və Zəfərin rəmzlərindən biri kimi əbədləşdi.

(Ardı 6-cı səhifədə)

İtaliya nümayəndə heyəti ölkəmizə səfər edib

Bakıda "Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi ilə İtaliya Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargahı arasında 2026-cı il üçün imzalanmış ikitərəfli hərbi əməkdaşlıq Planı"na əsasən, "Axtarış və xilasetmə sahəsində ekspert görüşü" keçirilib.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir ki, görüşdə iştirak etmək üçün İtaliya Respublikası Silahlı Qüvvələrinin bir qrup hərbi qulluqçusu ölkəmizə səfər edib.

Səfər çərçivəsində qonaqlar Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin bazasını ziyarət edərək silahlanmada olan aviasiya vasitələri, uçuş avadanlıqları, eləcə də şəxsi heyətin gündəlik fəaliyyəti və xidmət şəraiti ilə tanış olublar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev:

Azərbaycan əsgərinin “Dəmir yumruğu” yenidən öz sözünü dedi

7th SUMMIT OF THE CONFERENCE ON INTERACTION AND
CONFIDENCE BUILDING MEASURES IN ASIA (CICA)

15 OCTOBER 2026 | BAKU, AZERBAIJAN

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Hörmətli dövlət və hökumət başçıları, xanımlar və cənablar, Azərbaycanla xoş gəlmisiniz.

İlk növbədə, 2024-cü ildə Azərbaycanın sədrliyinə göstərilən yekdil dəstəyə görə AQEM-in bütün üzv dövlətlərinə minnətdarlığımı bildirirəm. Biz bunu hörmət və etimad əlaməti, həmçinin bir sıra beynəlxalq platformalarda sədrlik fəaliyyətimizə dəstəyin nümayişi hesab edirik.

Coğrafi olaraq Asiya ilə Avropanın kəsişməsində yerləşən Azərbaycan Avrasiya məkanında birləşdirici mərkəz kimi getdikcə daha böyük rol oynayır. Ölkəmizin ikitərəfli və çoxtərəfli formatlar çərçivəsində bir çox dövlətlərlə siyasi, iqtisadi, nəqliyyat, enerji, humanitar sahələrdə əməkdaşlığı öz növbəsində regionumuzda təhlükəsizlik sistemini möhkəmləndirir.

Azərbaycan davamlı olaraq bərabərhuquqluluq, daxili işlərə qarışmama, ölkələrin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin üstünlüyünə əsaslanan müstəqil xarici siyasət həyata keçirir.

Azərbaycan dövlətlərarası münaqişələrin həlli məsələsində ikili standartların və seçici yanaşmaların tətbiqi ilə bağlı zərərli praktikaya qarşı fəal və əsaslandırılmış şəkildə çıxış edir.

Ölkəmiz 35 il əvvəl müstəqilliyini bərpa etdikdən bəri davamlı şəkildə ikili standartlarla üzləşmişdir. Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisinin təqribən 20 faizi 30 il ərzində Ermənistan tərəfindən işğal olunmuşdur. Ermənistan bir milyon azərbaycanlıni həm Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı, həm də indiki Ermənistan ərazisindəki öz əzəli tarixi torpaqlardan qovub etnik təmizləmə həyata keçirərək, Azərbaycana qarşı hərbi təcavüz etmişdir.

BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası 1993-cü ildə erməni qüvvələrinin işğal olunmuş ərazilərdən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etmiş, lakin onlar 30 il ərzində kağız üzərində qalmışdır. Məsələnin həlli üçün 1992-ci ildə yaradılmış ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyəti imitasiya xarakteri daşıyırdı.

Ermənistanın əvvəlki rəhbərliyi - Ermənistanın hər üç keçmiş prezidenti və onların tərəfdarları, bu müharibə cinayətkarları və uşaq qatilləri hələ də ləyiq olduqları cəzanı almayıblar. Ermənistanın hazırkı rəhbərliyi 2018-ci ildən etibarən sələflərinin cinayətkar siyasətini davam etdirmişdir.

Ermənistanın hazırkı Baş naziri 2019-cu ildə o vaxt işğal altında olan Xankəndidə, Qarabağda bəyan etmişdir ki, “Qarabağ Ermənistandır və nöqtə”. Həmin dövrdə Ermənistanın müdafiə naziri Azərbaycanı yeni ərazilər uğrunda yeni müharibə ilə təhdid edirdi. Bütün bu hədsiz həyasızlığa beynəlxalq, dırnaqarası beynəlxalq ictimaiyyət göz yumurdu. Heç kim Ermənistanı işğala, hərbi cinayətlərə, etnik təmizləməyə və qətlə, Azərbaycan xalqının dini müqəddəs yerlərinin təhqir edilməsinə görə qınamadı. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası qəbul etdiyi qətnamələrin icrasında təkid etmədi, ATƏT laqeyd qaldı.

Beynəlxalq münasibətlərdə anaxronizm və atavizmin iki nümunəsi olan Avropa Parlamenti və Avropa Şurası davamlı təcavüz qurbanı olan Azərbaycanı hədəfə alırdı və təcavüzkar Ermənistanı həvəsləndirirdi.

Münaqişənin həlli üçün yaradılmış ATƏT-in Minsk qrupu məsələni inhisara götürmüş və münaqişənin dondurulmasına yönəlmiş fəaliyyət həyata keçirən həmsədr tərəfindən iflic vəziyyətə salınımışdı.

2020-ci ilin iyul və avqustunda Ermənistan iki hərbi təxribat törətdi və nəticədə azərbaycanlı hərbiçilər həlak oldular. Azərbaycan xalqının səbri tükəndi və haqq-hesab vaxtı gəldi.

2020-ci ilin Vətən müharibəsi 44 gün davam etmişdir. Bu müddət ərzində Azərbaycan erməni işğalçılarıni zəbt olunmuş torpaqlardan qovaraq döyüş meydanında 300-dən çox şəhər və kəndi azad etdi. 2020-ci il noyabrın 10-da Ermənistan kapitulyasiya aktı imzaladı. Müharibə dayandı, lakin Azərbaycan ərazilərinin bir hissəsi hələ də işğal altında qalırdı.

Üç il ərzində Azərbaycan öz suverenliyinin tam bərpası məsələsini sülh yolu ilə həll etməyə çalışırdı. Lakin Ermənistan atəşkəsdən öz hərbi qüvvəsini bər-

pa etmək və artıq Qərbdən olan yeni havadarlarının köməyi ilə

Azərbaycana yenidən hücum etmək üçün bir fürsət kimi istifadə edirdi. 2023-cü ilin sentyabrında məhz bu baş verdi və həmin

zırlanmayana qədər müharibələr və münaqişələr davam edəcək və yeniləri meydana çıxacaq.

Əgər işğal, soyqırımı və etnik

vaxt Azərbaycan əsgərinin “Dəmir yumruğu” yenidən öz sözünü dedi.

Bir sutkadan da az müddətdə Ermənistanın Qarabağdakı işğalçı ordusu tamamilə darmadağın edildi. Azərbaycan öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tam bərpa etdi, separatizmə son qoydu. Separatçıların liderləri, müharibə cinayətkarları və uşaq qatilləri isə Azərbaycan məhkəməsi qarşısına gətirildi.

təmizləməyə görə Ermənistan vaxtında sanksiyalar tətbiq edilsəydi, Azərbaycan döyüş meydanında erməni faşizminin belini qırmağa məcbur qalmazdı. Təcavüzkarın cəzasız qalması onun həyasızlığının miqyasını yalnız daha da artırırdı.

Müharibə bizim seçiminiz olmayıb. Bizi müharibəyə Ermənistan məcbur edib. Onun arxasında dayanan havadarlar isə

görünür ki, Azərbaycanın öz suverenliyini və beynəlxalq hüquq güc yolu ilə bərpa edəcəyini düşünmədilər. Amma onların hamısı yanıldı, yəqin onlar bizim qürurlu, azadlıqsevər, adət-ənənələrimiz və əxlaqi dəyərlərimizlə yaşayan xalqımızın xasiyyətini yaxşı tanıyırdılar.

Biz müharibədə qalib gəldik, işğalçıları torpaqlarımızdan qovduq. Lakin 30 illik əzablar, soyqırımı, şəhər və kəndlərimizin dağıdılmasına görə onlardan qisas almadıq. Biz döyüş meydanında qisas aldığımız Ermənistan sülh təklif etdik. Burada da xalqımızın mənəvi keyfiyyətləri bir daha özünü büruzə verdi. Biz artıq məğlub vəziyyətdə olana zərbə endirməmişik. Biz xalqımızın bu qədər əzabına bais olmuş barbarların və uşaq qatillərinin səviyyəsinə enmədik. Biz sülh təklif etdik və bir ildən bir az çoxdur ki, sülh içində yaşayıırıq. Bu sülh hələ də kövrəkdir, onu qorumaq və möhkəmləndirmək lazımdır.

Hörmətli xanımlar və cənablar, Azərbaycan AQEM-ə iki il ərzində sədrliyi müddətində onun gücləndirilməsinə prioritet diqqət ayırmış və nəqliyyat, bağlantılar, rəqəmsallaşma, ətraf mühitin mühafizəsi, turizm, təhsil, elm və digər sahələrdə əməkdaşlığı fəal şəkildə təşviq etmişdir.

Bütün üzv dövlətlərin yekdil dəstəyi ilə həyata keçirilmiş müxtəlif təşəbbüslərimiz nəticəsində hazırda AQEM institusional və hüquqi baxımdan daha güclüdür. Üzvlərinin sayı genişlənməşdir və öz coğrafi məkanında təhlükəsizliyin, iqtisadi rifahın və qarşılıqlı anlayışın təşviqi naminə dialoqu və qarşılıqlı fəaliyyəti inkişaf etdirmək üçün imkanları əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmlənmişdir.

Fürsətdən istifadə edərək, Azərbaycanın AQEM-də sədrli-

yinin daha iki il müddətinə uzadılması təklifinə dəstək verdiklərinə görə bütün üzv dövlətlərə təşəkkürümü bildirirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

* * *

Zirvə Görüşü işini digər çıxışlarla davam etdirib.

AZƏRTAC-in materialları əsasında

Azərbaycanın müdafiə naziri MDB Müdafiə Nazirləri Şurasının növbəti iclasında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov oktyabrın 15-də Qırğız Respublikasında keçirilən Müstəqil Dövlətlər Birliyinə (MDB) üzv ölkələrin Müdafiə Nazirləri Şurasının növbəti iclasında iştirak edib.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir ki, iclasda Azərbaycan, Belarus, Qazaxıstan, Rusiya, Tacikistan və Özbəkistanın müdafiə nazirləri, həmçinin MDB Kətibliyinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Əvvəlcə müdafiə nazirləri İs-

sık-Kul vilayətinin Çolpon-Ata şəhərində yerləşən İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarının xatirəsinə ucaldılmış abidənin önünə əkillər qoyaraq, qəhrəmanların xatirəsini ehtiramla yad ediblər. Müdafiə qurumlarının rəhbərləri şəhər mühitinin abadlaşdırılması, ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması və regionun təbii irsinin qorunub saxlanılması məqsədilə ağaclar əkiblər.

Sonra dövlət bayraqlarının qarşısında rəsmi xatirə fotosu çəkdirilib.

Iclasda kollektiv təhlükəsizliyin təmin edilməsi məqsədilə orduların əməliyyat və döyüş hazırlığının təşkili, mühəndis təminatı tapşırıqlarının yerinə yetirilməsində insansız sistemlərin və robototexnika komplekslərinin praktiki tətbiqi, həmçinin

hücum və müdafiə zamanı pilotsuz uçuş aparatlarının tətbiqi məsələləri müzakirə olunub. Bununla yanaşı, ordu idmanı sahəsində əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi və yarışların təşkili, habelə qarşılıqlı maraq doğuran digər mövzular ət-

rafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Iclasın yekununda 2026-cı il ərzində görülmüş işlərin nəticələri ilə bağlı sənədlər və MDB-yə üzv ölkələrin Müdafiə Nazirləri Şurasının 2027-ci il üçün İş Planı imzalanıb.

Azərbaycan müdafiə naziri qırğızıstanlı həmkarı ilə görüşüb

Müstəqil Dövlətlər Birliyinə üzv ölkələrin Müdafiə Nazirləri Şurasının növbəti iclasında iştirak etmək üçün Qırğı-

zıstanda rəsmi səfərdə olan Azərbaycan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov bu ölkənin

müdafiə naziri general-mayor Ruslan Mukambetov ilə görüşüb.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir

ki, görüşdə ölkələrimiz arasında hərbi və hərbi-texniki sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri müzakirə

olunub, eləcə də maraq doğuran digər məsələlərə dair ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan və Qırğızıstan nümayəndə heyətlərinin görüşü keçirilib

2026-cı ilin ikitərəfli əməkdaşlıq planı çərçivəsində Qırğızıstan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin (XTQ) nümayəndə heyəti ölkəmizə səfər edib.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir ki, səfər çərçivəsində Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin komandanı general-mayor Ələkbər Cahangirov ilə görüşən qırğızıstanlı qonaqlara qüvvələr haqqında brifinq təqdim edilib, onları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Nümayəndə heyətinin rəhbəri öz növbəsində göstərilən qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildirib, qarşılıqlı təcrübə

mübadiləsi baxımından bu cür səfərlərin vacibliyini diqqətə çatdırıb. Görüşdə Azərbaycan və Qırğızıstan XTQ-ləri arasında mümkün əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri, eləcə də maraq doğuran digər məsələlər müzakirə edilib.

Tədbirdən sonra qonaqlara XTQ-nin istifadəsində olan silah-sursat, təchizat və döyüş texnikası təqdim edilib.

Sonda nümayəndə heyəti xüsusi təyinatlıların döyüş hazırlığı üzrə nümunəvi çıxışlarını izləyib.

Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi NATO-nun nümayəndə heyəti ilə görüşüb

Oktyabrın 16-da müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Kərim Vəliyev "Tərəfdaş Ölkələrin Qabiliyyət Uyarılışı Təşəbbüsü" təliminin 3-cü görüşü və 1-ci səviyyəli özünü qiymətləndirmə təlimi çərçivəsində NATO-nun nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir ki, general-polkovnik K.Vəliyev peşəkar hərbi kadrların hazırlanmasında Azərbaycan ilə NATO arasında münasibətlərin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini və bu əlaqələrin bundan sonra da inkişaf etdirilməsinin vacibliyini qeyd edib.

NATO-nun dünyada sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunmasında böyük rolə malik olduğu bildirilən görüşdə qarşılıqlı səfərlərin, müxtəlif formatlarda keçirilən görüşlərin, təlimlərin və kursların vacibliyi diqqətə çatdırılıb.

Tərəflər həmçinin NATO ilə hərbi təhsil sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərini və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələləri müzakirə ediblər.

18 Oktyabr - Müstəqilliyin Bərpası Günüdür

18 Oktyabr - Milli iradənin təntənəsi, müstəqil dövlətçiliyin bərpası

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixinə mühüm mərhələ 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması ilə başladı. Müsəlman Şərqində ilk parlamentli respublikalardan biri olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti xalqımızın müstəqil dövlət qurmaq iradəsini nümayiş etdirdi. Qısa müddət ərzində dövlət idarəçiliyinin təşkili, parlamentin fəaliyyəti, milli ordunun yaradılması, təhsil və mədəniyyət sahələrində atılan addımlar yeni dövlətin möhkəm təməllər üzərində qurulmasına xidmət edirdi. Qadınlara seçki hüququnun verilməsi də Cümhuriyyətin demokratik dövlətçilik tarixində mühüm hadisələrdən biri idi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qəbul etdiyi üçrəngli Dövlət Bayrağı milli istiqlalın və dövlət suverenliyinin rəmzinə çevrildi. Cümhuriyyətin mövcudluğu cəmi 23 ay davam etsə də, onun yaratdığı dövlətçilik ənənələri xalqın yaddaşında yaşadı. 1920-ci ilin aprelində Azərbaycanın sovetləşdirilməsi nəticəsində müstəqil dövlətçilik fəaliyyətinə son qoyuldu. Bununla belə, milli dövlətçilik ideyası aradan qalxmadı. Xalqın tarixi yaddaşında qorunan istiqlal düşüncəsi sonrakı onilliklərdə də öz varlığını saxladı.

Sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycan müxtəlif sahələrdə inkişaf yolu keçdi, milli kadrlar yetişdi, elm, təhsil və mədəniyyət sahələrində mühüm nailiyyətlər əldə olundu. Bununla yanaşı, ölkənin müstəqil dövlət kimi fəaliyyət göstərmək imkanları məhduddu. Milli kimliyin, ana dilinin və tarixi irsin qorunması, dövlətçilik düşüncəsinin gələcək nəsillərə ötürülməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyırdı. Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığı və tarixi yaddaşı müstəqillik ideyasının yaşamasında mühüm rol oynadı.

1980-ci illərin sonlarında Sovet İttifaqında baş verən siyasi proseslər, ictimai-siyasi fəallığın artması və Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları milli-azadlıq hərəkatının genişlənməsinə təkan verdi. Xalqın öz hüquqlarının müdafiə etmək, ərazi bütövlüyünü qorumaq və dövlətçilik məsələlərində söz sahibi olmaq iradəsi daha aydın şəkildə ifadə olunmağa başladı. Meydanlarda səslənən tələblər, ictimai müzakirələr və milli hərəliyin güclənməsi müstəqilliyə aparən yolun mühüm mərhələlərini təşkil edirdi.

1990-cı il yanvarın 20-də sovet qoşunlarının Bakıda və Azərbaycanın bir sıra ərazilərində törətdiyi qanlı hadisələr xalqımızın yaddaşında dərin iz buraxdı. Dinc insanlara qarşı silahlı müdaxilə çoxsaylı insan tələfatına səbəb oldu. Bu faciə milli iradəni sarsıtmaq əvəzinə, xalqın azadlıq və müstəqillik əzmini daha da gücləndirdi. 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsi Azərbaycanın müstəqillik tarixinin ayrılmaz hissəsidir. Onların fədakarlığı dövlət müstəqilliyinin hansı mənəvi və tarixi məsuliyyətlə qorunmalı olduğunu göstərir. Müstəqilliyə doğru siyasi-hüquqi addımlar 1990-1991-ci illərdə daha ardıcıl xarakter aldı. 1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respubli-

kası Ali Məclisinin qəbul etdiyi qərarlar milli dövlətçilik rəmzlərinin bərpası baxımından mühüm əhəmiyyət daşıdı. Üçrəngli bayrağın Naxçıvan Muxtar Respublikasının Dövlət Bayrağı kimi qəbul edilməsi, onun Azərbaycan SSR-in ali hakimiyyət orqanı qarşısında dövlət rəmzi kimi tanınması məsələsinin qaldırılması istiqlal ənənələrinin yenidən dövlət həyatına qayıdışını ifadə edirdi. 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan SSR Ali Soveti üçrəngli bayrağın Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı kimi qəbul edilməsi barədə qərar verdi. Bu addımlar milli rəmzlərə qayıdışın və müstəqil dövlətçilik düşüncəsinin möhkəmlənməsinin göstəricisi idi. 1991-ci il avqustun 30-da Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin növbədənəkar sessiyasında dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında Bəyannamə qəbul edildi. Bu sənəd Azərbaycanın müstəqil dövlətçiliyinin bərpası istiqamətində mühüm siyasi-hüquqi mərhələ oldu. Həmin il oktyabrın 18-də isə Azərbaycan Respublikası Ali Soveti "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında" Konstitusiyaya Aktını qəbul etdi. Bununla da Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi hüquqi baxımdan təsbit olundu, 1918-1920-ci illərdə mövcud olmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisiyi bəyan edildi.

Konstitusiyaya Aktının qəbul edilməsi xalqımızın çoxəsrlik dövlətçilik tarixində yeni mərhələnin başlanğıcı idi. Bu sənəd Azərbaycanın suveren dövlət kimi fəaliyyətinin hüquqi əsaslarını müəyyənləşdirdi və ölkənin gələcək inkişaf istiqamətini müəyyən edən fundamental sənədlərdən birinə çevrildi. 1991-ci il dekabrın 29-da keçirilən ümumxalq səsverməsində Azərbaycan xalqı dövlət müstəqilliyinə münasibətini ifadə etdi. Beləliklə, müstəqilliyin bərpası həm hüquqi sənədlərlə, həm də ümumxalq iradəsi ilə təsdiqləndi.

Azərbaycanın müstəqilliyinin beynəlxalq aləmdə tanınması da mühüm əhəmiyyət daşıyırdı. Türkiyə 1991-ci il noyabrın 9-da Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini tanıyan ilk dövlət oldu. Sonrakı dövrdə digər ölkələrlə diplomatik münasibətlər quruldu, Azərbaycan beynəlxalq təşkilatlara üzv qəbul edildi. 1992-ci il martın 2-də Birləşmiş Millətlər Təşkilatına üzvlük ölkəmizin beynəlxalq münasi-

bətlər sistemində müstəqil dövlət kimi yerini möhkəmləndirdi. Bu hadisələr Azərbaycanın dünya birliyinə suveren tərəfdaş kimi integrasiyasının əsasını qoydu.

Müstəqilliyin bərpasından sonrakı ilk illər ölkə qarşısında mürəkkəb vəzifələr yaratdı. Dövlət idarəçiliyinin möhkəmləndirilməsi, iqtisadi həyatın sabitləşdirilməsi, ordu quruculuğunun təşkili, ərazi bütövlüyünün qorunması və əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi əsas məsələlər sırasında idi. Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində ərazilərimizin işğal olunması, çoxsaylı soydaşlarımızın doğma yurdlarından didərgin düşməsi dövlətin və xalqın qarşısında ciddi sınaqlar yaratdı. Belə şəraitdə müstəqilliyin qorunması yalnız siyasi-hüquqi məsələ deyil, həm də milli təhlükəsizlik, dövlət idarəçiliyi və cəmiyyətin birliyi ilə bağlı mühüm vəzifə idi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi rəhbərliyə qayıdışı Azərbaycanın dövlətçilik tarixində dönüş mərhələsi oldu. Dövlət idarəçiliyində sabitliyin möhkəmləndirilməsi, milli maraqlara əsaslanan siyasətin həyata keçirilməsi, iqtisadi inkişaf üçün zəmin yaradılması və müasir ordu quruculuğunun əsaslarının gücləndirilməsi ölkənin gələcək inkişafına mühüm təsir göstərdi. 1994-cü ilin mayında atəşkəsə nail olunması hərbi əməliyyatların dayandırılması və dövlətin qarşısında duran digər vəzifələrin həlli üçün şərait yaratdı. 1995-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının qəbul edilməsi müstəqil dövlətin hüquqi əsaslarının möhkəmləndirilməsi baxımından tarixi əhəmiyyət daşıdı. Dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsində ordu quruculuğu xüsusi yer tutur. Müstəqil Azərbaycanın etibarlı müdafiə sisteminin yaradılması, hərbi qulluqçuların peşəkarlığının artırılması, döyüş hazırlığının yüksəldilməsi və müasir silahlarla təchizatın təmin edilməsi milli təhlükəsizliyin əsas istiqamətlərindəndir. Güclü ordu dövlət suverenliyinin qorunmasının, ərazi bütövlüyünün müdafiəsinin və xalqın təhlükəsiz gələcəyinin təminatlarından biridir. Bu baxımdan Azərbaycan Ordusunun formalaşması və inkişafı müstəqil dövlət quruculuğunun ayrılmaz tərkib hissəsi kimi qiymətləndirilməlidir.

Azərbaycanın müstəqillik tarixində yeni və şərəfli mərhələ 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı qazanılan tarixi Zəfərlə başladı. Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusu yüksək döyüş hazırlığı, qətiyyəti və peşəkarlığı ilə ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpası uğrunda döyüşdü. Azərbaycan xalqının həmrəyliyi, hərbi qulluqçuların qəhrəmanlığı və şəhidlərimizin fədakarlığı bu Zəfərin əsas mənəvi dayaqlarını təşkil etdi. 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşa şəhərinin işğaldan azad edilməsi hərbi-strateji və mənəvi baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıdı. Noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli Bəyannat hərbi əməliyyatların dayandırılması və regionda yeni reallıqların formalaşması üçün zəmin yaratdı.

Vətən müharibəsində əldə olunan Qələbə Azərbaycan xalqının iradəsini, dövlətin gücünü və ordunun döyüş qabiliyyətini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Bu Zəfər təkə hərbi uğur deyil, həm də tarixi ədalətin bərpası, milli birliyin təntənəsi və müstəqilliyin müdafiəsi baxımından mühüm hadisə idi. Şəhidlərimizin əziz xatirəsi, döyüşlərdə yaralananların fədakarlığı və hərbi qulluqçularımızın xidmətləri xalqımızın yaddaşında daim yaşayacaq.

2023-cü il sentyabrın 19-20-də keçirilmiş antiterror əməliyyatı nəticəsində Azərbaycanın suverenliyi ölkənin bütün ərazisində tam bərpa edildi. Bu hadisə müstəqil dövlətimizin tarixində mühüm mərhələ olmaqla, ərazi bütövlüyünün və suverenliyin təmin olunması istiqamətində həyata keçirilmiş ardıcıl siyasətin nəticəsi kimi tarixə düşdü. Azərbaycan Ordusunun qarşıya qoyulmuş vəzifələri yerinə yetirməsi, dövlətimizin müdafiə qüdrətini və təhlükəsizliyinin təmin edilməsində hərbi amilin əhəmiyyətini bir daha nümayiş etdirdi.

Bu gün Azərbaycanın müstəqil siyasət yürüdən, milli maraqlarını qətiyyətlə müdafiə edən və beynəlxalq münasibətlər sistemində öz mövqeyini möhkəmləndirən dövlətdir. Ölkənin inkişafı, müdafiə qabiliyyətinin artırılması, iqtisadi potensialın gücləndirilməsi və beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsi dövlət müstəqilliyinin məzmununu zənginləşdirir. Müstəqilliyin qorunması və möhkəmləndirilməsi hər bir nəslin qarşısında duran məsuliyyətdir. Bu məsuliyyət tariximizi dərinləndirən öyrənməyi, milli-mənəvi dəyərlərimizi yaşatmağı, dövlət rəmzlərimizə hörmətlə yanaşmağı və ölkənin təhlükəsizliyinin təmin olunmasına töhfə verməyi tələb edir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci bəndini rəhbər tutan Milli Məclis 2021-ci il oktyabrın 15-də "Müstəqillik Günü haqqında" Qanunu qəbul etdi. Qanuna əsasən, mayın 28-i Müstəqillik Günü, oktyabrın 18-i isə Müstəqilliyin Bərpası Günü elan olundu. Bu qərar xalqımızın dövlətçilik tarixində iki mühüm mərhələnin - 1918-ci ildə müstəqil dövlətin yaradılmasının və 1991-ci ildə dövlət müstəqilliyinin bərpasının əhəmiyyətini aydın şəkildə ifadə edir. Hər iki tarix milli yaddaşımızın, dövlətçilik ənənələrimizin və gələcəyə yönəlmiş inkişaf yolumuzun ayrılmaz hissəsidir.

18 Oktyabr - Müstəqilliyin Bərpası Günü xalqımızın azadlıq iradəsini, dövlətçilik ənənələrinə sdaqətini və suverenliyə bağlılığını ifadə edən əlamətdar gündür. Bu tarix bizə xatırladır ki, müstəqillik yalnız tarixi sənədlərlə təsbit edilən hüquq deyil, həm də qorunmalı, möhkəmləndirilməli və gələcək nəsillərə etibarlı şəkildə ötürülməli olan milli sərvətdir. Azərbaycan xalqı öz tarixi təcrübəsindən güc alaraq müstəqil dövlətini inkişaf etdirir, milli maraqlarını müdafiə edir və gələcəyə inamla addımlayır. Müstəqilliyin bərpası ilə başlayan bu yol bu gün güclü dövlətçilik, möhkəm müdafiə qüdrəti və milli birliklə davam edir.

Emil MURADLI
"Azərbaycan Ordusu"

Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixində əldə etdiyi nailiyyətlər möhkəm siyasi təmələ, milli maraqlara əsaslanan inkişaf strategiyasına və xalqın iradəsinə söykənir. Bu təməlin formalaşmasında Ümum-milli Lider Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri olub. Onun müəyyənləşdirdiyi siyasi kurs Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yeni dövrün tələblərinə uyğun davam etdirilib. Dövlətin iqtisadi və müdafiə imkanlarının artırılması, beynəlxalq mövqeyinin möhkəmləndirilməsi və milli hədəflərin reallaşdırılması istiqamətində ardıcıl addımlar atılıb.

2003-cü il oktyabrın 15-də İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi ölkənin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcı olub. Sonrakı illərdə həyata keçirilən siyasətin mühüm tarixi nəticələri 2020-ci ildə Vətən müharibəsində qazanılan Zəfər və 2023-cü ilin sentyabrında dövlət suverenliyimizin tam bərpası ilə özünü göstərmişdir. Müstəqil dövlətin gücü, ilk növbədə, iqtisadi potensialından, təhlükəsizliyini təmin etmək imkanlarından və əhalinin rifahından asılıdır. Bu məqsədlə ölkədə iqtisadiyyatın inkişafı, regionların sosial infrastrukturunun yenilənməsi, yeni iş yerlərinin yaradılması və əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilib. Sənaye, kənd təsərrüfatı, sahibkarlıq və turizmin inkişafı iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə, yol və nəqliyyat infrastrukturunun yenilənməsi isə böl-

Prezident İlham Əliyev: güclü dövlət və tarixi Zəfər

gələr arasında əlaqələrin güclənməsinə şərait yaradıb.

Azərbaycanın iqtisadi inkişafında enerji strategiyası xüsusi yer tutur. Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəməri və Cənub Qaz Dəhlizi ölkəmizin enerji ixracı imkanlarını genişləndirən mühüm layihələrdəndir. 2020-ci ildə Trans-Adriatik boru kəməri vasitəsilə kommersiya qaz tədarükünə başlanılması Azərbaycan qazının Avropa bazarına çatdırılmasında yeni mərhələ açıb. Bu layihələr Azərbaycanın etibarlı enerji tərəfdaşı kimi mövqeyini möhkəmləndirməklə yanaşı, Avropanın enerji təchizatının şaxələndirilməsinə də töhfə verib.

Ölkəmizin əlverişli coğrafi mövqeyi nəqliyyat və logistika sahəsində də geniş imkanlar yaradır. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu və Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı Azərbaycanın beynəlxalq nəqliyyat şəbəkələrində rolunu artıran layihələrdəndir. Şərqlə Qərbi, Şimala Cənub arasında əlaqələrin inkişafı yükdaşımanın genişlənməsinə, ticarət əlaqələrinin güclənməsinə və ölkəmizin regional logistika mərkəzlərindən biri kimi mövqeyinin möhkəmlənməsinə xidmət edir.

İqtisadi inkişafı yanaşı, milli təhlükəsizliyin təmin olunması da dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindəndir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun müasir tələblərə uyğun inkişaf etdirilməsi, silah və texnika təminatının yenilənməsi, hərbi təhsilin təkmilləşdirilməsi və şəxsi heyətin peşəkarlığının yüksəldilməsi istiqamətində mühüm işlər görülüb. Döyüş hazırlığının artırılması və hərbi idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ordunun əməliyyat imkanlarını genişləndirib.

Azərbaycan Ordusunun döyüş qabiliyyəti 2020-ci ildə Vətən müharibəsində aydın şəkildə nümayiş olundu. Sentyabrın 27-də başlayan və 44 gün davam edən müharibədə hərbi qulluqçularımız yüksək peşəkarlıq, qətiyyət və qəhrəmanlıq göstərdilər. Xalqımızın həmrəyliyi, arxa cəbhənin dəstəyi, zabit və əsgərlərimizin fədakarlığı Qələbənin əldə olunmasında mühüm rol oynadı. Döyüş əməliyyatları nəticəsində torpaqlarımızın böyük hissəsi işğaldan azad edildi. 2020-ci il noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli Bəyanat hərbi əməliyyatların dayandırılmasını nəzərdə tutdu. Vətən müharibə-

sində qazanılan Zəfər xalqımızın birliyinə, milli iradəsinə və Azərbaycan Ordusunun gücünü nümayiş etdirdi.

Dövlət suverenliyinin tam bərpası istiqamətində növbəti mühüm mərhələ 2023-cü ilin sentyabrında gerçəkləşdi. Sentyabrın 19-da Qarabağ iqtisadi zonasında başlayan antiterror əməliyyatı sentyabrın 20-də başa çatdı. Nəticədə Azərbaycanın bütün ərazisində dövlət suverenliyi bərpa olundu.

Ərazi bütövlüyünün və dövlət suverenliyinin bərpası Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işlərinə yol açdı. Bölgədə yollar, körpülər, elektrik və su təchizatı sistemləri, yaşayış binaları, məktəblər və digər sosial obyektlər inşa edilir. Böyük Qayıdış proqramı çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına qayıtması bu prosesin əsas məqsədlərindəndir. İnsanların illərlə həsrətində olduqları yurdlarına dönməsi tarixi Zəfərin mühüm nəticələrindən biridir.

Azərbaycanın beynəlxalq mövqeyinin möhkəmləndirilməsi də dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Milli maraqların qorunması, dövlətlərin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın genişləndirilməsi xarici siyasətimizin başlıca prinsipləridir. Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasına 2012–2013-cü illər üçün qeyri-daimi üzv seçilməsi və 2019–2023-cü illərdə Qoşulmama Hərəkətinə sədrlik etməsi beynəlxalq münasibətlər sistemində fəal iştirakının göstəriciləridir.

Bakıda keçirilən beynəlxalq tədbirlər də ölkəmizin global əməkdaşlığa verdiyi töhfəni nümayiş etdirir. 2024-cü il noyabrın 11-dən 22-dək Bakıda BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Kon-

fransının 29-cu sessiyası - COP29 keçirildi. 2026-cı il mayın 17-dən 22-dək isə Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun 13-cü sessiyası - WUF13 təşkil olundu. Bu tədbirlər iqlim dəyişikliyi, dayanıqlı şəhərsalma və beynəlxalq əməkdaşlıq kimi aktual məsələlərin müzakirəsi üçün mühüm platforma yaratdı.

Dövlətin davamlı inkişafı milli-mənəvi dəyərlərin qorunması, tarixi yaddaşın yaşadılması və gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda yetişdirilməsi ilə də bağlıdır. Ana dilimiz, mədəniyyətimiz və zəngin tarixi irsimiz milli kimliyimizin əsasını təşkil edir. Vətən müharibəsi zamanı xalqımızın nümayiş etdirdiyi birlik və həmrəylik ortaq məqsədlər naminə birləşməyin gücünü bir daha təsdiqlədi. Dövlət-xalq-ordu birliyi Azərbaycanın təhlükəsizliyinin və dövlətçilik iradəsinin mühüm dayaqlarından biridir.

Azərbaycanın inkişaf yolu Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasi kursun davamlılığını, Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən dövlət quruculuğunun nəticələrini və xalqımızın milli iradəsinə əks etdirir. Vətən müharibəsində qazanılan tarixi Zəfər və dövlət suverenliyinin tam bərpası müasir tariximizin ən mühüm hadisələrindəndir. Qarşıda duran əsas vəzifə əldə olunmuş nailiyyətləri qorumaq, Azərbaycan Ordusunun müdafiə qabiliyyətini daim gücləndirmək, azad edilmiş ərazilərdə quruculuq işlərini davam etdirmək və əhalinin rifahını yüksəltməkdir. Güclü dövlətin dayaqları ardıcıl inkişaf, məsuliyyətli idarəçilik və milli həmrəylikdir. Azərbaycanın gələcək uğurları da bu prinsiplərin davam etdirilməsindən asılıdır.

Emil MURADLI
"Azərbaycan Ordusu"

Hərbi vəzifəliyə təlim toplanışı davam edir

Cari ilin hazırlıq planına əsasən Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin "N" hərbi hissəsində ehtiyatdan çağırılan bir qrup hərbi vəzifəliyə keçirilən təlim toplanışı davam edir.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir ki, toplanış zamanı hərbi vəzifəliylərlə maarifləndirici söhbətlər aparılıb, ixtisas hazırlığına uyğun məşğələlər təşkil olunub.

Məşğələlərdə şəxsi heyətə atıcı silahların taktiki-texniki xüsusiyyətləri və təhlükəsizlik qaydaları çatdırılıb, həmçinin xəritə üzərində fəaliyyətlər nəzəri və praktiki olaraq yerinə yetirilib.

Təlim toplanışı zamanı, iştirakçılara ordumuzun arsenalında olan müxtəlif silah və texnika, rabitə vasitələrindən istifadə,

həmçinin ilkin tibbi yardımın göstərilməsi qaydaları öyrədilib, yaralıların ərazidən təxliyə edilməsi üsulları məşq etdirilib.

Sonra plana uyğun olaraq hərbi vəzifəliyə atıcı silahlardan praktiki atış çalışmalarını yerinə yetiriblər.

Müdafiə Nazirliyinin Tibb İdarəsi ilə "Vərəmsiz Gələcəyə Doğru" İB arasında memorandum imzalanıb

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin Tibb İdarəsi ilə "Vərəmsiz Gələcəyə Doğru" İctimai Birliyi arasında Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyəti arasında vərəm və yuxarı tənəffüs yollarının digər xəstəliklərinin profilaktikası istiqamətində əməkdaşlığa dair memorandum imzalanıb.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir ki, memorandumda əsasən tərəflər arasında profilaktik maarifləndirmə, sağlamlıqla bağlı məlumatlılığın artırılması və xəstəliklərin qarşısının alınmasında birgə fəaliyyətin əsas istiqamətləri müəyyən edilib.

Əməkdaşlıq çərçivəsində hərbi qulluqçular arasında vərəmin əsas xüsusiyyətləri, mümkün əlamətləri, yoluxma yolları və profilaktik tədbirlər barədə maarifləndirmənin aparılması, həmçinin yuxarı tənəffüs yollarının digər xəstəliklərindən qorunma ilə bağlı məlumatlılığın artırılması nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, memorandum dövlət qurumu ilə vətəndaş cəmiyyəti arasında sağlamlığın qorunması və xəstəliklərin profilaktikası sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsinə xidmət edir.

17 Oktyabr - Füzuli Şəhəri Günüdür

Füzuli Zəfəri Azərbaycan Ordusunun döyüş hazırlığını və peşəkarlığını bütün dünyaya nümayiş etdirdi

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Füzuli şəhəri və rayonun böyük hissəsi 1993-cü il avqustun 23-də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdi. Nəticədə minlərlə insan doğma yurdunu tərk etməyə məcbur qalmış, yaşayış məntəqələri dağıdılmış, bölgənin zəngin tarixi-mədəni irsinə ağır zərbə vurulmuşdu. Vaxtilə həyatın qaynağı küçələr, evlər, məktəblər və mədəniyyət ocaqları xarabalığa çevrilmiş, qədim abidələrin bir qismi vandalizmə məruz qalmışdı. Düşmən şəhəri və ətraf əraziləri dağıtmaqqla yanaşı, işğal uzun müddət davam etdirmək məqsədilə cəbhə xəttində mürəkkəb mühəndis-istehkam sistemi qurmuşdu. Lakin bütün bu maneələr doğma torpaqlarımıza qayıtmaq əzmini sindirə bilmədi.

Füzulinin azadlığı uğrunda mübarizənin tarixi Vətən müharibəsindən əvvəlki illəri də əhatə edir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə 1994-cü ildə həyata keçirilən Horadiz əməliyyatı zamanı rayonun bir sıra yaşayış məntəqələrinin azad edilməsi torpaqlarımızın geri qaytarılması istiqamətində mühüm mərhələ ol-

mağa nail oldu.

Əməliyyatların ilk günündə Füzuli istiqamətində əldə edilən uğurlar döyüşlərin sonrakı gedişinə ciddi təsir göstərdi. Qaraxanbəyli, Qərvənd, Kənd Horadiz və Yuxarı Əbdürrəhmanlı kəndlərinin azad edilməsi cəbhənin bu hissəsində düşmən müdafiəsinin yarılmalarının başlanğıcı oldu. İlk qələbələr yalnız ərazi baxımından deyil, mənəvi cəhətdən də böyük əhəmiyyət daşıyırdı.

Füzuli uğrunda döyüşlər Vətən müharibəsinin cənub-şərq is-

qəbul etməsi idi. Şəhərə yaxınlaşdıqca döyüşlərin gərginliyi artır, igid oğullarımız qarşıya qoyulan tapşırıqları yerinə yetirmək üçün böyük iradə nümayiş etdirirdilər. Bu, yüksək döyüş ruhunun və Vətən sevgisinin birgə təzahürü idi.

Oktyabrın 16-dan 17-nə keçən gecə Füzulinin azad olunması istiqamətində həlledici mərhələ başladı. Əvvəlki günlərdə həyata keçirilən əməliyyatlar nəticəsində şəhərin ətrafındakı mövqelər nəzarətə götürülmüş, düşmənin imkanları xeyli zəiflədilmişdi. Nəhayət, 2020-ci il oktyabrın 17-də Füzuli şəhəri və ətraf kəndlər işğaldan azad edildi. Qoçəhmədli, Cuvanlı, Pirəhmədli, Musabəyli, Çimən, Işıqlı və Dədəli kəndlərinin azadlığına qovuşması ilə bu istiqamətdə mühüm hərbi uğur əldə olundu.

Bu qələbə 44 günlük Vətən müharibəsinin gedişində həlledici mərhələlərdən biri idi. Füzulinin azad edilməsi cənub istiqamətində Azərbaycanın mövqelərini möhkəmləndirdi, sonrakı əməliyyatlar üçün yeni imkanlar açdı. Eyni zamanda, bu tarixi hadisə uzun illər doğma yurdlarına qayıtmaq ümidi ilə yaşayan füzulililərin qəlbində böyük sevinc hissi yaradı. İşğal dövründə şəhərin xarabalığa çevrilməsi, evlərin və tarixi-mədəni abidələrin dağıdılması xalqımızın yaddaşında ağır izlər buraxmışdı. İndi isə Azərbaycan əsgərinin qəhrəmanlığı sayəsində həmin torpaqlarda üçrəngli bayrağımız yenidən dalğalanır.

Prezident İlham Əliyevin həmin gün xalqa çatdırdığı müjdə xalqımızın yaddaşında əbədi yaşayacaq. Dövlətimizin başçısı həmin tarixi anı belə ifadə etmişdi: "Füzuli şəhəri işğalçılarından azad edilib, Füzuli bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır!" Bu sözlər təkcə hərbi qələbənin elan edilməsi deyildi. Onlar uzun illər davam edən həsrətin sona çatmasının, tarixi ədalətin bərpasının və Azərbaycan xalqının öz torpaqlarına sahib çıxmaq əzminin ifadəsi idi. Füzuli uğrunda döyüşən hər bir hərbi qulluqçunun fədakarlığı həmin tarixi müjdənin arxasında dayanırdı.

Bu qələbənin qiyməti şəhidlərimizin qanı, döyüşlərdə sağlamlığını itirmiş silahdaşlarımızın və bütün hərbi qulluqçularımızın misilsiz fədakarlığı ilə ölçülür. Torpaqlarımızın işğaldan azad olunması uğrunda gedən ağır döyüşlərdə Vətənimizin igid oğul-

ları son nəfəsinədək mübarizə apardılar. Onların bir qismi bu torpaqların azadlığını görsə də, qələbə sevincini ailələri ilə bölüşmək üçün geri dönmədi, şəhid oldu. Bu qəhrəmanların əziz xatirəsi xalqımızın qəlbində əbədi yaşayacaq, göstərdikləri şücaət gələcək nəsillər üçün Vətən sədaqət nümunəsi olaraq xatırlanacaqdır. Bu gün Füzulidə və azad olunmuş digər yurd yerlərimizdə dalğalanan bayrağımız onların qanı və canı bahasına əldə edilən tarixi Qələbənin müqəddəs rəmzidir.

Füzulinin azad edilməsi rayonun həyatında yeni bir mərhələnin başlanğıcı oldu. İllərlə dağıntılar içində qalmış yaşayış məntəqələrində həyatın bərpası, əhalinin doğma yurdlarına qayıdışı və müasir infrastrukturun yaradılması dövlətimizin qarşısında duran əsas vəzifələrə çevrildi. İşğalın ağır izləri şəhərin tarixi-mədəni irsində də özünü göstərirdi. Bu gün Azərbaycan dövləti azad edilmiş ərazilərdə bərpa və quruculuq işlərini ardıcıl şəkildə həyata keçirir. Füzuli şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planın təsdiqlənməsi bu istiqamətdə mühüm addımlardan biri oldu. Şəhərdə yaşayış məhəllələri, sosial obyektlər,

edilmiş torpaqlarımızın dirçəlişinə verdiyi töhfələrin ifadəsidir.

Böyük Qayıdış prosesi Füzulinin dirçəlişinin ən mühüm göstəricilərindəndir. Uzun illər doğma yurdlarından ayrı düşmüş ailələrin öz evlərinə qayıtması, uşaqların yeni məktəblərdə təhsil alması, sakinlərin gündəlik həyatlarını doğma şəhərində qurması tarixi Qələbənin nəticələridir.

Bununla yanaşı, Füzulinin minalarla cirkəndirilməsi bərpa işlərini çətinləşdirən ciddi problemlərdəndir. Yüz mindən çox minaların basdırıldığı bildirilən ərazilərdə təhlükəsizliyin təmin olunması, minaların zərərsizləşdirilməsi və yaşayış məntəqələrinin istifadəyə hazırlanması böyük zəhmət tələb edir. Lakin bütün çətinliklərə baxmayaraq, dövlətimizin ardıcıl siyasəti və həyata keçirilən layihələr nəticəsində Füzuli gündən-günə dəyişir. Görülən işlər şəhərin gələcək inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır.

Bu gün Füzuli yalnız işğaldan azad edilmiş bir şəhər deyil. O, Azərbaycan Ordusunun qəhrəmanlığının, dövlətimizin qətiyyətinin və xalqımızın sarsılmaz iradəsinin canlı təəcəssümüdür. Otuz ilə yaxın davam edən işğalın sona çatması, doğma torpaqlarımızda üçrəngli bayrağımızın ye-

du. Azərbaycan Ordusunun həmin dövrdə qazandığı uğurlar xalqımızın mübarizə əzmini gücləndirdi, gələcək qələbələr üçün zəmin yaratdı.

2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin növbəti genişmiqyaslı təxribatına cavab olaraq Ali Baş Komandanın əmri ilə Azərbaycan Ordusu əks-hücum əməliyyatına başladı. Beləliklə, ərazi bütövlüyümüzün və tarixi ədalətin bərpası uğrunda müharibə başlandı. Bu, təkcə ordumuzun deyil, bütün Azərbaycan xalqının müharibəsi idi. Cəbhədə döyüşən hərbiçilərimizin arxasında milyonlarla insanın dəstəyi və qələbəyə olan sarsılmaz inamı dayanırdı.

Müharibənin ilk günlərindən Füzuli istiqamətində ağır döyüşlər gedirdi. Ermənistan ordusu uzun illər ərzində bu ərazidə müxtəlif mühəndis maneələri qurmuşdu. Düşmən həmin istehkamları keçilməz sədd kimi təqdim edir, bu səddlərin Azərbaycan Ordusunun irəliləyişini dayandıracağına ümid bəsləyirdi. Lakin Azərbaycan əsgərinin yüksək döyüş və mənəvi-psixoloji hazırlığı, qələbə əzmi bu fikirləri alt-üst etdi. Ordumuzun bölmələri maneələri dəf edərək düşmənin müdafiə sistemini yarmağa, strateji yüksəklikləri nəzarətə götürməyə və sonrakı əməliyyatlar üçün əlverişli şərait yarat-

tiqamətində ən mürəkkəb və strateji əhəmiyyətli əməliyyatlardan biri idi. Əməliyyatların gedişinə uyğun çevik qərarlar verilir, bölmələr qarşıya qoyulan tapşırıqları ardıcıl şəkildə yerinə yetirirdilər. Döyüşçülərimiz güclü müqavimətə baxmayaraq, hər gün yeni əraziləri işğaldan azad edir və Füzuliyə doğru irəliləyirdilər.

Oktyabrın ilk günlərində Cəbrayıl rayonunun bir sıra kəndlərinin, Füzulinin ayrı-ayrı yaşayış məntəqələrinin və mühüm yüksəkliklərin azad edilməsi düşmənin təminat yollarına təzyiqi artırırdı. Oktyabrın 9-da Hadrut qəsəbəsinin və ətraf yaşayış məntəqələrinin azad olunması, eləcə də Füzuli istiqamətində əldə edilən uğurlar əməliyyatın gedişində mühüm dönüş yaratdı. Ardınca oktyabrın 14-də Füzuli rayonunun Qaradağlı, Xatınbulaq və Qarakollu kəndlərinin azad edilməsi ordumuzun mövqelərini daha da möhkəmləndirdi. Növbəti günlərdə həyata keçirilən əməliyyatlar nəticəsində yeni yüksəkliklər və yaşayış məntəqələri nəzarətə götürüldü. Beləliklə, ardıcıl qazanılan hərbi uğurlar Füzulinin azad olunacağı günü daha da yaxınlaşdırırdı.

Füzuli əməliyyatının uğurunu şərtləndirən əsas amillərdən biri də bölmələrin manevr qabiliyyəti və komandirlərin mövcud döyüş şəraitinə uyğun taktiki qərarlar

təhsil və səhiyyə müəssisələri, inzibati binalar və istirahət məkanları yaradılır. Elektrik enerjisi və su təminatının yaxşılaşdırılması, müasir nəqliyyat infrastrukturunun qurulması, yolların çəkilməsi və digər layihələr Füzulinin dayanıqlı inkişafına xidmət edir. Bir vaxtlar xarabalığa çevrilmiş şəhər müasir memarlıq görkəmi qazanır.

Bu quruculuq prosesində nəqliyyat layihələri xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Zəfər yolu, Füzuli-Hadrut və Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolları bölgənin digər ərazilərlə əlaqəsini möhkəmləndirir. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının qısa müddətdə inşa edilərək istifadəyə verilməsi isə Qarabağın nəqliyyat imkanlarının genişləndirilməsində mühüm rol oynadı. Prezident İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə açılan hava limanı bölgənin beynəlxalq əlaqələrinə yeni imkanlar qazandırdı. Enerji və su təminatı sahəsində görülən işlər də şəhərin inkişafına mühüm töhfə verir. Bundan başqa, Özbəkistan tərəfindən Mirzə Uluqbəy adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin inşa edilməsi qardaş xalqların azad

nidən dalğalanması və şəhərin sürətlə dirçəlməsi tariximizin yeni səhifəsində birləşən qəhrəmanlıq və quruculuq salnaməsidir.

17 oktyabr Füzuli sakinlərinin yaddaşında doğma yurda qovuşmağın, bütün Azərbaycan xalqının yaddaşında isə tarixi ədalətin bərpasının rəmzlərindən biri kimi yaşayacaq. Füzuli Zəfəri Azərbaycan Ordusunun döyüş hazırlığını peşəkarlığını bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Bu qələbə sübut etdi ki, torpaqların azad etmək əzmində olan xalqın qarşısında heç bir qüvvə dura bilməz, onun iradəsini heç bir istehkam, heç bir müdafiə səddi qıra bilməz. Bu gün yenidən qurulan Füzuli şəhidlərimizin bizə əmanət etdiyi müqəddəs Vətən torpağıdır. Azərbaycan Ordusu isə həmin əmanətin keşiyyində ayıq-sayıq dayanan, dövlətimizin suverenliyini və xalqımızın təhlükəsizliyini qoruyan qüdrətli gücdür. Bu gün hər birimiz deyirik ki, azad edilmiş yurd yerlərimizdə aparılan genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri dövlətimizin qüdrətinin parlaq nümunəsi, qəhrəman Azərbaycan əsgərinin şücaəti ilə qazanılan Zəfər isə əbədidir.

**Baş leytenant
Elçin İMANOV**
"Azərbaycan Ordusu"

Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyəti ilə keçirilən ictimai-siyasi hazırlıq dərsi

(İctimai-siyasi hazırlıq dərsinin qrup rəhbərinə dərslə hazırlaşmaq üçün kömək)

Suallar:

1. Ermənilərin əzəli Azərbaycan torpaqlarını erməniləşdirilməsi siyasətinin formalaşması tarixi.

2. XX əsrin axırlarında erməni separatçılığı. Ermənistan-Azərbaycan arasında mövcud olmuş münaqişə və tarixi ədalətin bərpası uğrunda mübarizə.

Ermənilərin əzəli Azərbaycan torpaqlarını erməniləşdirilməsi siyasətinin formalaşması tarixi

Yerləşdiyi coğrafi əhəmiyyətinə və enerji mənbəyinə görə "Avrasiyanın dayaq nöqtəsi" kimi xarakterizə olunan, eyni zamanda, tarixən geosiyasi maraqların toqquşduğu bölgə olan Cənubi Qafqaza əsrlər boyu imperialist güclər sahib olmağı hədəfləmiş və bu yolda təhlükəli silah kimi başlıca rol oynayan ermənilərdən istifadə etmişlər. Ermənilər ənənəvi olaraq həmişə özlərinə havadarlar tapmış, regionda yad qüvvələrin maraqlarına qulluq edərək, qonşularını satmış, bunun müqabilində isə özlərinə müxtəlif mükafatlar, yeni-yeni ərazilər, var-dövlət almışdılar.

"Böyük Ermənistan" yaratmaq xülyası ilə yaşayan erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı apardığı soyqırımı və təcavüz siyasətinin 200 ildən artıq tarixi var. Bu mənfur siyasətin məqsədi azərbaycanlıları qədim torpaqlarından sıxışdırıb çıxarmaq, bu ərazilərdə erməni ideoloqlarının uydurduğu "dənizdən-dənizə Ermənistan" dövləti qurmaqdır. Bu məqsədlə mərhələlərlə həyata keçirilən terror və soyqırımı siyasətinin qanlı fəsadları təkcə böyük türk dünyasının deyil, bütün bəşəriyyətin başı üstünü qara kabus kimi bürüməklə əsrlər boyu bu vandalizmin qurbanı olmuş Azərbaycan xalqının qan yaddaşında dərin izlər buraxmışdır.

Rusiya imperiyası XVIII əsrin sonlarından Azərbaycanı Xəzəryanı torpaqlarını işğal etməyə başladı. XIX əsrin əvvəllərində Rusiya imperiyası I Pyotrun erməniləri Cənubi Qafqaza - Şimali Azərbaycan torpaqlarına köçürmək siyasətini həyata keçirməyə başlamışdır. Rusiya imperiyası tərəfindən ermənilərin XIX əsrin ilk qərində Şimali Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsini iki mərhələyə ayırmaq olar: 1801-1828-ci illər "Türkmənçay" müqaviləsində olan dövr və "Türkmənçay" müqaviləsindən sonrakı ilk illər.

1801-1828-ci illərdə Rusiya imperiyası tərəfindən ermənilərin Şimali Azərbaycana köçürülməsi, əzəli Azərbaycan torpaqlarını erməniləşdirilməsi siyasəti işğal prosesi ilə paralel getmişdi. Rusiya imperiyası 1804-cü ilin yanvarında ermənilərin də yaxından iştirakı ilə Gəncə xanlığını işğal etdi. 1805-ci il mayın 14-də Qarabağ, 21-də isə Şəki xanlıqları ilə onların Rusiya imperiyasının himayəsinə keçməsi haqqında "Kürəkçay" müqavilələri imzalandı. Dekabr ayında isə Şirvan xanlığı ilə belə bir müqavilə imzalandı. 1806-cı ildə Dərbənd, Quba və Bakı xanlıqları, 1813-cü ildə Talış xanlığı ilhaq edildi. Rusiya imperiyası eyni zamanda, Qacarlar dövləti ilə (1804-1813) aparılan müharibənin sonunda bağlanan "Gülüstan" müqaviləsinə əsasən Naxçıvan və İrəvan xanlıqları istisna olmaqla Şimali Azərbaycan torpaqlarını işğal etdi. Qafqazdakı rus qoşunlarının baş komandanı general P.D.Sisianov Gəncə, Qarabağ, Şəki, Şirvan və digər Şimali Azərbaycan torpaqlarına ermənilərin köçürülməsində xüsusi fəallıq göstərirdi. Bu hal Şəki (1819), Şirvan (1820) və Qarabağ (1822) xanlıqlarının ləğvindən sonra daha da geniş miqyas aldı.

1804-1813-cü illərdə Rusiya imperiyası-Qacarlar və elə həmin dövrdə gedən Rusiya imperiyası-Osmanlı müharibələri (1806-1812) Rusiyanın Azərbaycan torpaqlarının işğalçılıq planlarına son vermədi. 1826-cı ildə Rusiya imperiyası Qacarlar dövləti ilə yeni müharibəyə (1826-1828) başladı. Qeyd edilən müharibə "Türkmənçay" müqaviləsi ilə nəticələndi və həmin müqaviləyə görə, İrəvan və Naxçıvan xanlıqları da (210 min kv.km ərazisi İran, 130 min kv.km. ərazisi isə Rusiyaya) Rusiya imperiyasının nəzarətinə keçdi. Osmanlı dövləti ilə Rusiya imperiyası arasında aparılan 1828-1929-cu illər müharibəsinin sonunda isə, "Ədirnə" sülh müqaviləsi bağlandı və Osmanlı dövlətindən də ermənilərin Azərbaycana kütləvi köçürülməsi başlandı.

İşğal nəticəsində Azərbaycanın ərazisi və xalqı iki yerə bölündü. Şimali Azərbaycan əraziləri süni bölgülərə məruz qalaraq Rusiya imperiyası tərkibində müxtəlif inzibati hissələrə parçalandı. Ermənistanın 1988-ci ildən etibarən əsassız iddia irəli sürdüyü keçmiş "Dağlıq Qarabağ" ərazisi o vaxt Yelizavetpol quberniyasına daxil idi.

İşğal etdiyi ərazilərdə müstəmləkə siyasətini həyata keçirən çarizmin istifadə etdiyi üsullardan biri digər xalqların (erməni, rus və s.) regionuna köçürülərək azərbaycanlılara məxsus torpaqlara yerləşdirilməsi idi. Yerləşdirmədə üstünlük ermənilərə verildi. Buda səbəbsiz deyildi. Dövlətləri olmadığından, Şərqdə daim başqa hakimiyyət altında yaşayan, region xalqlarının psixologiyasını, dilərini yaxşı bilən, adət-ənənələrinə dərinlən bələd olan, şəraitə daha tez uyğunlaşan itaətkar ermənilər bu işə digərlərindən daha münasib idilər. 1828-1830-cu illərdə Cənubi Qafqaza Qacarlar (İran) dövlətindən 40 min və Osmanlı imperiyasından (Türkiyə) 90 minə yaxın erməni Yelizavetpol və İrəvan quberniyasında ən yaxşı torpaqlarda quberniyanın dağlıq hissəsi (keçmiş "Dağlıq Qarabağ") və Göyçə gölünün sahillərində məskunlaşdırıldı.

Ermənilərin Azərbaycan ərazilərinə köçürülməsinin növbəti dalğası XIX əsrin ikinci yarısında oldu. Osmanlı dövlətinin ərazisində hökumət əleyhinə baş verən qiyam yatırıldıqdan sonra "Daşnaksütyun" və digər erməni təşkilatları tərəfindən 35-60 min terrorçu erməni Şimali Azərbaycana yerləşdirildi. Əgər məskunlaşma nəticəsində 1873-cü ildə Yelizavetpol quberniyasında 100 min erməni yaşayırdısa, 1886-cı ildə onların sayı 259

Mövzu: Ermənilərin əzəli Azərbaycan torpaqlarını erməniləşdirilməsi siyasəti.

min nəfərə çatdırıldı. Erməniləri yerləşdirməklə çarizm Cənubi Qafqazda etnik-millət ziddiyyətlərin, münaqişələrin və axıdılan qanların toxumunu səpdi. "Hınçak" (Zəng), "Daşnaksütyun" (İttifaq) və s. terror təşkilat və komitələri quruldu. Xəzər dənizi, Qara dəniz və Aralıq dənizi arasında tarixdə heç bir zaman olmayan "Böyük Ermənistan" ideyası ermənilər üçün uyduruldu. Mövqeləri möhkəmlənən ermənilər yerli xalqlara düşmən münasibəti bəsləyərək onları sıxışdırmağa başladılar. Sosial-iqtisadi, siyasi, milli və dini ziddiyyətlər yarandı.

Rusiya imperiyasının himayəsi altında erməni dövlətinin yaradılması, həmçinin ermənilərin Qacarlar (İran) və Osmanlı (Türkiyə) dövlətlərindən Rusiyanın işğal etdiyi torpaqlara köçürülməsi təsadüfi hadisə olmayıb, erməni-rus münasibətlərinin qanunauyğun nəticəsi idi. Bu münasibətlərin əsasını yalnız ticarət əlaqələri deyil, başlıca olaraq Şərqi müsəlman dövlətlərinə, xüsusilə Türkiyəyə, XVIII əsrdən etibarən isə həm də Azərbaycana qarşı düşmənçilik münasibəti təşkil edirdi.

XX əsrin axırlarında erməni separatçılığı. Ermənistan-Azərbaycan arasında mövcud olmuş münaqişə və tarixi ədalətin bərpası uğrunda mübarizə

Azərbaycan ərazilərinə ermənilərin yerləşdirilməsi XX əsrin əvvəllərində də davam etdirildi. 1904-1905-ci illərdə qonşu ölkələrdən 45 min erməni Cənubi Qafqaza gətirilərək məskunlaşdırıldı. Ermənilərin yerli əhaliyə nifrəti böhranlı anlarda açıq düşmənçiliyə çevrildi. 1905-1907-ci illər Rusiyada baş vermiş inqilabın gedişində çarizmin təhriki ilə erməni-azərbaycanlı qırğınları (İrəvanda) törədildi. "Daşnaksütyun"un yaratdığı xüsusi silahlı dəstələri Bakıda, Qarabağda və digər ərazilərdə azərbaycanlıların soyqırımlarını törətdilər.

Ermənilərin azərbaycanlılara məxsus torpaqlara yerləşdirilməsi və törətdikləri kütləvi qırğınlarda növbəti mərhələ Birinci Dünya müharibəsi illəri oldu. Çarizm müharibə illərində "Türkiyədə yaşayan qardaşlarının azad edilməsi" şüarı altında erməni silahlı dəstələrini Osmanlı ərazisi, Cənubi Azərbaycan və Cənubi Qafqazda formalaşdıraraq Rusiya ordusunun cərgələrini doldurdu. Bu dəstələr Anadoluda və Cənubi Azərbaycanda dinc türk əhaliyə qarşı kütləvi qırğınlar törətdilər. Müharibə illərində (1915) Türkiyədən gətirilmiş 100 min, İrandan 120 min erməninin Cənubi Qafqaza məskunlaşdırılması yenə də azərbaycanlılara məxsus torpaqlarda həyata keçirildi. Onlar əsasən Naxçıvan, Sürməli, Eçmiadzin, İrəvan və Yelizavetpolda yerləşdirilmişlər. 1915-ci ildə İrandan və Türkiyədən Eçmiadzinə köçürülən ermənilərin sayı 60 mindən çox idi. Həmin illərdə İrəvan quberniyasına 120 min, Şuşa və Cavanşir qəzalarına 25 min erməni yerləşdirildi.

1917-ci ildə Rusiyada baş vermiş Oktyabr inqilabının nəticəsində, milliyətcə erməni olan Stepan Şaumyanın başçılıq etdiyi bolşevik hakimiyyəti Bakı quberniyasında hakimiyyəti ələ keçirmişdi. Erməni millətçiləri həmin vaxt etiraf edirdilər ki, Bakı Sovetinin ordusunun yalnız adı sovetlərin siyahısındadır, əslində həmin ordu Erməni Milli Şurasına tabe idi. Belə vəziyyətdən istifadə edərək Bakı Soveti və "Daşnaksütun"dan olan erməni silahlı dəstələri 1918-ci ilin 30 mart və 3 aprel tarixləri arasında Bakı şəhə-

rində və Bakı quberniyasının müxtəlif bölgələrində, eləcə də Quba, Xaçmaz, Lənkəran, Hacıqabul, Salyan, Zəngəzur, Qarabağ, Naxçıvan və digər ərazilərdə azərbaycanlılara qarşı kütləvi qırğınlar törətdilər. Bu dəhşətli soyqırımı nəticəsində 1918-ci il ərzində 40 minə yaxın azərbaycanlı qətlə yetirilmiş, on minlərlə insan itkin düşmüşdür.

Rusiya imperiyasının süqutunun ardınca, İrəvan quberniyasının ərazisində erməni dövləti yaradılmış, Ermənistan və Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra bolşevik rejiminin əli ilə Azərbaycan torpaqlarının daha bir hissəsi, o cümlədən, Qərbi Zəngəzur, Qazax qəzasının dağlıq hissəsi və Naxçıvanın bəzi kəndləri Ermənistanla verilmiş və nəticədə onun ərazisi 9 min kv. km-dən 29,8 min kv. km-ə çatdırılmışdır.

Ermənistan ərazisində ata-baba torpaqlarında yaşayan 100 minlərlə azərbaycanlılara muxtariyyət verilmədiyi halda, Azərbaycan ərazisində sayı onlardan dəfələrlə az olan ermənilər üçün 1923-cü ildə keçmiş "Qondarma Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti" təşkil edildi. Beləliklə, erməni millətçilərinin Azərbaycana qarşı gələcək ərazi iddiaları üçün meydan açılmış oldu və Cənubi Qafqazda baş verəcək yeni faciələrin əsası qoyuldu.

Azərbaycanlılar 1905-1906-cı, 1918-1920-ci illərdə olduğu kimi 1948-1953-cü illərdə də indiki Ermənistan ərazisindən məqsədyönlü şəkildə didərgin salınıb və deportasiya ediliblər. Yalnız 1948-1953-cü illərdə 150 mindən çox azərbaycanlı Ermənistan SSR ərazisindəki tarixi yurdlarından kütləvi surətdə və zorakılıqla sürgün olunub. Bu zaman onların bir hissəsi, xüsusilə qocalar və körpələr ağır köçürülmə şəraitinə, kəskin iqlim dəyişikliyinə, fiziki sarsıntılara və mənəvi iztirablara dözməyərək həlak olub.

Nəhayət, son sıxışdırma və təcavüz dalğası XX əsrin sonlarında başladı. 1988-1994-cü illərdə erməni millətçilərinin məskunlaşdıqları ərazilərdə "Böyük Ermənistan" yaratmaq istəkləri Azərbaycan xalqının əzəli torpaqlarından qovulmasına və kütləvi insan itkilərinə məruz qalması ilə nəticələndi. Əsrin əvvəllərində olduğu kimi, sonlarında da ermənilərin azərbaycanlılara qarşı ən qanlı cinayətlərindən biri, azərbaycanlıların kütləvi soyqırımını - Xocalı faciəsini törətdilər. Xocalı soyqırımı Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq müharibəsinin gedişində dinc azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş soyqırımı cinayətlərinin ən dəhşətisidir. Bundan əvvəl Bağanis Ayırım, İmarət Qərvənd, Tuğ, Səlakətin, Axullu, Xocavənd, Cəmilli, Nəbi-lər, Meşəli, Həsənabad, Kərkicahan, Qayballı, Malibəyli, Yuxarı və Aşağı Quşçular, Qaradağlı kəndlərinin işğalı zamanı həmin yaşayış məntəqələrinin dinc əhalisinin bir hissəsi qabaqcadan hazırlanmış plan əsasında xüsusi amansızlıqla qətlə yetirilib. Xocalı soyqırımından bir neçə gün əvvəl isə fevralın 17-də Xocavəndin Qaradağlı kəndində 80 nəfərdən çox azərbaycanlı kütləvi qırğına məruz qalıb.

Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev tarixi torpaqlarımızın Ermənistan tərəfindən işğalı haqqında demişdir: "Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsidir... Azərbaycan öz torpaqlarını nəyin bahasına olursa-olsun azad edəcəkdir".

Qüdrətli Azərbaycan dövləti, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin ətrafında yumruq kimi birləşən xalqı 44 gün ərzində Ermənistan ordusunu darmadağın edərək illərin həsrətini sonlandırdı, düşməne sarsıdıcı zərbə vurdu. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı hesab edilən Şuşa şəhəri şanlı Azərbaycan Ordusu tərəfindən azad edildikdən dərhal sonra, noyabrın 10-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ermənistanın baş naziri və Rusiya Prezidenti münaqişə zonasında atəşin və bütün hərbi əməliyyatların tam dayandırılması barədə üçtərəfli Bəyanat imzaladılar. Hərbi müstəvidə əldə edilən qələbənin siyasi müstəvidə davam etdirilməsi nəticəsində 44 günlük Vətən müharibəsindən sonrakı 20 gün ərzində 3 rayon - noyabrın 20-də Ağdam, noyabrın 25-də Kəlbəcər, dekabrın 1-də isə Laçın Azərbaycanla təhvil verildi. 2022-ci il avqustun 26-da Laçın şəhəri, Zabux və Sus kəndləri nəzarətə götürüldü. Bununla da üçtərəfli Bəyanata uyğun olaraq, Ağdam, Kəlbəcər və Laçın rayonlarının sülh yolu ilə qaytarılması prosesi yekunlaşdı. 2023-cü ilin sentyabrında Azərbaycan Ordusu Qarabağ iqtisadi rayonunda separatçılara qarşı 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror tədbirləri keçirərək onları diz çökdürməklə yanaşı, Azərbaycan xalqının son 200 il ərzində qarşılaşdığı və təkcə azərbaycanlılara deyil, bütün bölgəyə təhlükə yaradan, miqyasından dəfələrlə böyük bir problemi həll etdi və Ulu Öndər Heydər Əliyevin illər öncə dediyi sözləri təsdiqlədi.

İşğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda Dövlət Bayrağımız dalğalanır. Qalibiyyət kimi! Azərbaycan Ordusunun qüdrəti kimi! Xankəndinin mərkəzi meydanında Azərbaycan Bayrağının dalğalanması bütün azərbaycanlıların, Azərbaycanın dövlətçiliyinə sayğısı olan dövlətlərin vətəndaşlarının hamısının qürurudu, şəhidlərin ruhuna gözyaydınlığıdır...

NATO-nun Əməliyyat İmkanları Konsepsiyası çərçivəsində qiymətləndirmə təlimi keçirilir

NATO-nun Əməliyyat İmkanları Konsepsiyası (ƏİK) proqramına bəyan edilmiş Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı tabor və Hərbi Polis bölüyünün 1-ci səviyyəli özünüqiymətləndirmə təliminin ilkin mərhələsi uğurla başa çatıb.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir ki, təlimdə bölmələrin silahlanmasında olan texnika, təchizat, avadanlıqlara baxış keçirilib, NATO standartları və tələblərinə uyumluluq səviyyəsi yoxlanılıb.

Qeyd edək ki, qiymətləndirmə NATO-nun Quru Qoşunları Komandanlığının iştirakı ilə Alyan-

sın müxtəlif qərargahlarının və tərəfdaş ölkələrin ƏİK üzrə qiymətləndiriciləri tərəfindən həyata keçirilir.

Oktyabrın 16-da Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Regional Ekologiya və Təbii Sərvətlər İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən Müdafiə Nazirliyinin Baş Klinik Hospitalında "Tibbi tullantıların düzgün idarə edilməsi və çeşidlənməsi" mövzusunda maarifləndirmə tədbiri keçirilib.

Müdafiə Nazirliyi xəbər verir ki, tədbiri giriş sözü ilə açan Azərbaycan Ordusunun baş sanitar həkimi, tibb xidməti polkovnik-

Baş Klinik Hospitalda maarifləndirmə tədbiri keçirilib

leytenantı Hamlet Hüseynov iştirakçılara görüşün əhəmiyyəti və

mövzu barəsində məlumat verib.

Tədbirdə tibbi tullantıların idarə olunması ilə bağlı qanunvericiliyin tələbləri, tullantıların düzgün

çəşidlənməsi, toplanması, daşınması və zərərsizləşdirilməsi qaydaları barədə ətraflı məlumat verilib. Həmçinin tibbi tullantıların insan sağlamlığına və ətraf mühitə potensial təsirləri, bu sahədə qarşıya çıxan problemlər və onların həlli yolları müzakirə olunub.

Maarifləndirmə tədbirinin əsas məqsədi tibbi tullantıların təhlükəsiz idarə olunması üzrə məlumatlılığın artırılması, ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində düzgün yanaşmaların təşviqidir.

İdman

Azərbaycanın qadın güləşçisi dünya ikincisi olub

Azərbaycanın qadın güləşçisi Günay Qurbanova ABŞ-nin Las-Veqas şəhərində keçirilən U-23 dünya çempionatında gümüş medal qazanıb. 59 kiloqram çəki dərəcəsində mübarizə aparan idmançı finalda ukraynalı Alina Filipoviçə sonuncu xal prinsipinə əsasən (4:4) məğlub olub. Bununla da Azərbaycanın U-23 dünya çempionatında əldə etdiyi medalların sayı üçə çatıb. Daha əvvəl Elmir Əliyev (60 kq) gümüş, Ruslan Nurullayev (77 kq) bürünc mükafata sahib çıxıb.

Azərbaycan avarçəkənləri beynəlxalq yarışda 4 medal qazanıblar

Gürcüstanın Mtsxeta şəhərində təşkil olunan kayak və kanoe üzrə beynəlxalq rəqatə başa çatıb.

"Mtsxeta Şəhəri Günü" münasibətilə keçirilən yarışda Azərbaycan idmançıları 4 medala sahib olublar. Rüstəm Əsgərov və Fəxri Sadıqlı ikinəfərlik kanoe qayıqda 200 metr məsafədə üçüncü yeri tutublar.

Kayak növündə Yunus Əhmədov təknəfərlik qayıqda, eləcə də gürcüstanlı həmkarı ilə birgə ikinəfərlik qayıqda 200 metr məsafədə gümüş medala layiq görülüb. Eyni kateqoriyada, müxtəlif yaş qrupları üzrə Sənan Cəfərzadə-Tahir Mövsümov cütü də fəxri kürsünün ikinci pilləsinə qalxıb.

"Vüqar Həşimov" və "Odlar Yurdu" şahmat klubları Avropa Kubokunda çıxış edəcək

Monteneqronun Budva şəhərində şahmat üzrə klublararası Avropa Kuboku keçiriləcək. Kişi və qadın klubları arasında keçiriləcək yarış İsveçrə sistemi üzrə 7 turdan ibarət olacaq və qitənin ən güclü klublarını bir araya gətirəcək. Azərbaycan mütəbər yarışda 2 klubla təmsil olunacaq.

Rauf Məmmədov, Aydın Süleymanlı, Read Səmədov, Xəzər Babazadə, Şiroğlan Talıbov, Vüqar Manafov və Kənan Qarayev "Vüqar Həşimov" klubunda çıxış edəcəklər.

Qadınların yarışında isə Azərbaycanı aparıcı şahmatçılarında formalaşan "Odlar Yurdu" klubu mübarizə aparacaq. "Odlar Yurdu"-nun heyətinə Ülviyyə Fətəliyeva, Gövhər Beydullayeva, Günay Məmmədova, Xanım Balacayeva və Gülnar Məmmədova dəvət olunub.

Azərbaycanın boks yığması komanda hesabında Avropa üçüncüsü olub

Monteneqronun Budva şəhərində boks üzrə U-17 Avropa çempionatında medallara görə komandaların yerləri açıqlanıb.

Azərbaycanın oğlan boksçularından ibarət millisi cədvəldə üçüncü yeri tutub. Yığmamız buna 1 qızıl, 2 gümüş və 2 bürünc medal qazanmaqla nail olub. Millimiz oğlan və qızların ümumi komanda hesabında isə dördüncü yerdə qərarlaşıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan boksçuları Avropa çempionatında ümumilikdə 2 qızıl, 3 gümüş və 3 bürünc medala yiyələniblər.

AZƏRTAC-ın materialları əsasında

Xəbərlər: hadisələr, faktlar

Almaniya Qırmızı dənizdə hərbi-dəniz missiyasında iştirakını davam etdirəcək

Almaniya parlamenti (Bundestag) ölkənin Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Avropa İttifaqının Qırmızı dənizdə həyata keçirdiyi "EUNAVFOR Asides" əməliyyatında iştirakının uzadılması barədə qərar qəbul edib.

Mandatın müddəti 2027-ci il oktyabrın 31-dək uzadılıb. Əməliyyatda iştirak edəcək alman hərbiçilərinin say həddi dəyişməyərək 350 nəfərədək saxlanılıb.

Missiyanın əsas məqsədi Qırmızı dənizdə beynəlxalq gəmiçiliyin təhlükəsizliyini təmin etmək və Yəməndəki husilərin ticarət gəmilərinə hücumlarından qorunmağa kömək etməkdir.

Almaniyanın əməliyyata töhfəsinə Yunanıstanın Larissa şəhərindəki qərargahda və missiyanın komanda gəmisində qərargah heyətinin iştirakı, həmçinin havadan dəniz məkanının müşahidəsi üzrə müntəzəm uçuşlar daxildir. Almaniyanın dəniz qüvvələrinin əməliyyata cəlb olunması imkanı da saxlanılır.

2023-cü ilin noyabrından davam edən hücumlar beynəlxalq ticarətə ciddi təsir göstərir. Təhlükəsizlik riskləri səbəbindən bəzi gəmiçilik şirkətləri Qırmızı dəniz və Süveyş kanalı marşrutundan yayınaraq Afrikanın cənubundakı Ümid burnu ətrafından hərəkət edir. Bu isə daşımaların həftələrlə gecikməsinə səbəb olur.

Ukrayna ordusu altı bombardmançı təyyarəni məhv edib

Oktyabrın 15-nə keçən gecə Ukrayna Hərbi Dəniz Qüvvələri Voronej bölgəsindəki Rusiya aerodromuna zərbə endirib. Altı Su-34M bombardmançı təyyarəsi məhv edilib.

Bu barədə Ukrayna Hərbi Dəniz Qüvvələri xəbər verib. Zərbə Borisovskiy hərbi aerodromundakı "Neptun" sahil müdafiə raket sistemi tərəfindən həyata keçirilib.

Təyyarələrdən əlavə, aviasiya əməliyyatlarını dəstəkləyən avadanlıqlar da məhv edilib. Aerodromda təkrar partlayışlar və yanğın qeydə alınıb. Ukrayna Hərbi Dəniz Qüvvələri məlumatın hələ də yoxlanıldığını bildirir.

Su-34M bir neçə idarəolunan partlayıcı bomba, eləcə də müxtəlif növ raketlər daşıya bilir. Bu, Rusiya Hərbi Hava Qüvvələrinin Ukrayna ordusunun mövqelərinə və cəbhəyanı yaşayış məntəqələrinə idarəolunan bombalar çatdırmaq üçün əsas vasitələrindən biridir.

Ukrayna Hərbi Dəniz Qüvvələri qeyd edir ki, bu təyyarələrin məhv edilməsi Rusiya aviasiyasını zəiflədir. Bu səbəbdən Rusiyanın taktiki aviasiyası cəbhənin bu ərazilərində daha az fəaliyyət göstərəcək.

AZƏRTAC-ın materialları əsasında

Tibb xidməti leytenantı Rüstəmov Ramil Elman oğluna verilmiş MN № 0067671 nömrəli şəxsi vəsiqə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Redaktor

mayor
Ceyhun CƏFƏRLİ

Telefon

Müdafiə Nazirliyinin
Hərbi Nəşriyyatı üzrə
növbətçisi:
(012) 404-76-22

Ünvanımız

Bakı şəhəri, Yasamal
rayonu, Şəfaət Mehdiyev
küçəsi 144,
"Qızıl Şərq" hərbi şəhərciyi

Qəzetin hesabı

2 saylı xəzinədarlıq
Kod: 200189
VÖEN: 1500444791

"Azərbaycan Ordusu" qəzeti kompüter mərkəzində sahifələndirilərək həftədə iki dəfə (III və VI günlər) Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Nəşriyyatının mətbəəsində hazır diapozitivlərdən çap olunur. Təqdim edilən alyazmalara rəy verilmir, müəllifə qaytarılmır. Qəzeti Müdafiə Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsindən (www.mod.gov.az) oxuya bilərsiniz.

Növbətçi

mayor
Günay TAĞIYEVA

Lisensiya № 361

Sifariş № 820

Nüsxə 3653